

Տրամադրանքներ

ՈՐԱԳԻՐ

Հանրապետական Դատարանական և Զոհաբերական

ԵՐԱՐԱՐՈՒ ՏԱՐԻ, ԹԻՒՆ 59

ԶԱՐԴԱՐԱՆ

ՈՒՐԻՆԹ 7 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1841

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

28 Հոկտեմբեր

Այս առաւօտ հասաւ հոս Կորին Սեմուէլ Թին Խիւսթի փաշան, որ օգին գէշութեանը պատճառով՝ հերոսութեան կողմանէ խրկւած շոգի նաւը չի կրնար մտնալ, ցամաքէն կառքով եկաւ մինչև Պէթիլիք Զեքմէճէ, և հոն իր ազարակը ի ջուլ, ուսկից իրեն համար պատրաստուած նաւը մտնարով՝ ուղղակի Լաւրիէն գնաց իր ամուսնոցը։ Դերոնի փոխարքան մայրաքաղաքը համեմունք պէս, բանի մը անձինք իր հաւատարմութեան րէն զինաւորեցին գնաւ, ու ընդունեցին ուրախութեան արցունքներով։

Կորին Սեմուէլ Թին Խիւսթի փաշան ծերացած ըլլալով՝ չի կարծելի որ պաշտօն մը ընդունի. այլ գուցէ երբեմն խորհուրդ հարցունեն անոր, որովհետեւ քաջասուտ է կառավարութեան վերաբերեալ գործերուն։

Եզրարտական շոգեմաւր Կիւ կոչւած, կը պատրաստուէր Կէքքոսանգիւր գաւառալու։ Կերենայ Թէ շատ երեւելի անձինք աս շոգեմաւր պիտի մեկնին ասկէ։ Մէքքէի ուխտագնացութեան համար։ Սե հափաւ Լըբան առատածեան պարգևներ շնորհեց շոգեմաւրին մէջի գործակալներուն, և նաւաստիներուն, որովհետեւ այս մօտ ատեններս շատ անգամ

երթեկեկութիւն ըրին Կէքքոսանգիւրի և Կոստանդնուպոլսոյ մէջ։ Կրնի նաեւ Թէ Կ. Ս. Սեմուէլ Թին հաւաքութեան նամակ մը խրկուեցաւ Մէքքէմէտ Լի փաշային, փոխանակ Թէքլիք պէյին ցըցուցած մարդասիրութեանը և յորդանքներուն։

— Կը ստուգեն Թէ կառավարութիւնը միտք ունի Կէքքոսանգիւր մէջ զինուորական բանակ մը հաստատելու. և Թէ այս բանիս համար արդէն հրամաններ խրկուած են այն կողմը։

— Լսօր հասաւ հոս գաղղիական շոգեմաւր Սեյի կոչւած, որ Կաղղիայի դեսպանը պիտի ստանի։

ԼՆԳՂԻՆ

Լ. օտաւա, 14 հոկտեմբեր

Լնդղիայի Թէպէտ զառաւալ էին Սպանիայի գործքերուն վրայօք խորհելու, որովհետեւ մեծ խրուովութեան մէջ է այն երկիրը, բայց անանկ մեծ զիւրած մը պատահեցաւ որ արգիլեց իրենց խորհուրդները։ Վանատայի անգղիացիները յարձակուեցին Կիւսիայի Կազանգի զօրաց Կառնան անուն հաղարպետին վրայ, հասարակապետութեան երկրին մէջ, ու իբրեւ գերի բռնելու տարին են գնաւ։ Սիւսիայի Կազանգի քաղաքացի մը ասանկ տմարդութեամբ յափշտակուեցաւ վրայ, անանկ մէկ խուղութիւն մը ծագեցաւ Վանատայի սահմանագլուխէն։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

Սան Լաւրիէ

(Հարունակութիւն և վերջ)

Կրթոր նաւաստիքը կաշնատէին որ շանաճուկին գըլուխը ջուրէն դուրս հանեն, Սան Լաւրիէ կանչեց զՆոր որ ջուրը նետուի։ Խիւսթի հնազանդեցաւ արջը, ու լողալ սկսեց դէպի շնձուկը, որ կերկրորդկար ջուրին մէջ, ու իր տիրոջը առաջնորդութեամբը՝ սխմեց իր անձոնի թաթերովը զհրէքը՝ որուն շունչը հասնելու վրայ էր։ Կայն վայրկեանին նաւէն ալ քանի մը հրացան նետելով՝ սպաննեցին զանի. ու գլխէն մէկ հանդոց մը անցունելով նաւուն ետեւի կողմէն վեր քաշեցին։

Այս զիպուածին ճշմարտութիւնը շատ նաւաստիքներէ հաստատուած է, որոնք ականատես վկայ եղան։

Վանի մը օր անցնելէն ետքը, նաւուն կայմերը (տիրէկները) բոլորովին կործանեցան մէկ սաստիկ փո-

թորիկէ մը, ու ստիպեցաւ որ մօտ եղած նաւահանգիստը մանայ իր խորտակած կայմերովը որնորոգէ զանոնք։ Սան Լաւրիէ հանդիպեցաւ հոն իր քաղաքակիցներէն մէկուն, ու իմացաւ անկէք որ փկթակին տէրը և անոր ընկերը կատարեալ առողջացել էին։ Ուստի միտքը դրօս իր հայրենիքը գաւառալու, ու իսկոյն նաւ մը մտաւ որ բռնաւորած էր ու Լիւսիային Լաւրիէ գայպիտի երթար։ Սերջապէս հասաւ ի Վէնզուէի ու քանի մը շաբաթ իր մօրը քովը կենալէն ետքը, բաղձալով որ ինքզինքը բոլորովին կատարել գաղաններուն կրթութեանը նուիրէ, Տիտոս անունով մարդուն քովը մտաւ որ Լաւրիէի մէջ անանկ երեւելի փակարանի մը կառավարիչ էր՝ վայրի կենդանեաց համար, որուն նմանը չէր գտնուէր աշխարհքիս մէջ. բաղմատեսակ կենդանիներ կային հոն, ու զարմանալի բան մըն էր երբոր ճամբորդութիւն կրնէր գիշեր ատեն ջահերուն լուսովը։ Սաթուն սայլի մէջ կը լեցունէր զանոնք, ու ինչ ատեն մէկգլուխ ետեւէ կերթալին սայլերը երկայն փողոցի մը մէջ, ունարու ձայները, առիւծներուն մանչիւնները, անանկ մէկ բարձր ու արտառօց ներ-

բուն մէջ, որ կրնայ պատճառ մը ըլլալ երկու կողմէն մէկգլուխ հետ զարնելու։ Շատ գէշ զիպուած մըն է ասիկա, Լնդղիայի և Լաւրիէի կառավարութեանցը մէջը եղած հիմակաւն դժուարութիւններուն նայելով։ Մաք-Լէօտի գործքին համար։ Յիշաւի Թէ որ Մաք-Լէօտը առանց պատիժ կրելու ողջ առողջ ազատի, այսու ամենայնիւ Վանատայիները չեն կրնար ազատ մնալ այն մեծ նախատինքէն որ Սիւսիայի Կազանգի հասարակապետութեանը ըրին։ Կայց կերենայ Թէ Լնդղիայիները Կառնան հաղարպետին բռնելու քանի մը անձանց վրայ պիտի ձգեն, ըսելով Թէ բնաւ իշխանութիւն չունէին անոնք աս բանը ընելու. այս պատճառով՝ մեծ հոգ մը ընելու չեն իրենց այս գործը։ Լսու ամենայնիւ Վանատայի կառավարութիւնը պարտաւոր է որ իր ազգին բրած անիրաւութեանը համար հատուցուի ընէ Սիւսիայի Կազանգից։

Լնդղիայի 26 ին Մաք-Լէօտի դատաւարներ սկսելու է, բայց դեռ բան մը որոշուած չէ։

ԳԼԳՂԻՆ

Լ. օտ, 14 հոկտեմբեր

Այս կիրակի անանկ սաստիկ անձրև մը եկաւ հոս, որ մինչև իրիկուն ու բոլոր նոյն գիշերը շարունակեց սուսնց միջոց տալու։ Լըբի ալ անձրևեց, բայց այնքան սաստիկ չէր, ու միջոց ալ տըլաւ։

Գաշնակութիւն մը կը հանէին որ հեռւանց կը սարսափեցունէր զճանապարհորդները ու անանց հօտերը։

Սան Լաւրիէ քիչ ատենի մէջ շատ անանկ եղաւ Տիտոսին փակարանին մէջը. գլխաւոր պահապանը մեռած էր մէկ առիւծէ մը վիրաւորուած ըլլալուն պատճառաւ, որ կուգէր փորձել Թէ կրնայ արգեօք մէկ արգելանէն մէկալը անցունել։ Ուրիշ երկու պահապան ալ անոր հետը ըլլալով՝ շարաշար վիրաւորուած էին։ Սան Լաւրիէ վրան առաւ նուաճելու զայն առիւծը, ու անոր փակարանը մտաւ մինակ իր գաւառանովը։ Իրեք օրէն ետեւ զարմանալի տեսարան մը ցուցուց ժողովրդեան, իր գրուիւ կատարել գաղանի մը բերանը դրնելով, այսինքն այն առիւծին որ իր պահապանները վիրաւորած էր։

Սան Լաւրիէ լսած էր որ երբոր առիւծը արունի համ կամ Թէ հոտ աննիւր ըլլայ նէ, իր մտակեր բնական ազգումը կարծրանայ մէկ նոր կատարութիւնով մը։ Լնդղիէ կերտասարդը այս բանը հաստատելու համար, ձեռքը մինչև ուսը արունը լայ քաւ ու առիւծի

Այսօր գրեթէ գլխովին դադարելով օդը պարզեցաւ ու կարող եղանք արեւին ճառագայթները տեսնալու :

Աս անձրևներուն վրայ չափէ դուրս լեցեցան երկու գետերը , մանաւանդ Հռենոս գետը շուտ մը բարձրացաւ և շատ տեղ կոխեց : Հռենոս գետին քարաշէն ամբարտակը Սօրան բուսած կամուրջէն վեր , բայց լողուն կործանեցաւ , ու քիչ ատենի մէջ չորս կողմը լիճ դարձաւ : Արբնթայ հեղեղ մը կը վազէր Շարփեհի ճանապարհին վրայէն , ուսկից միայն կառքով կանցնէր և ան ալ վտանգաւոր էր :

Այն մեծ տուն մը որ գեւ կը շինէր Գաֆոսի կողմը՝ հիմնադրուած եղաւ . ամեն կողմը ողորմելի մարդիքներ կը տեսնուէին , որոնք բռնադատուած էին իրենց տներէն փախչել , որովհետեւ հեղեղը մէշտ բարձրնալու վրայ էր :

ԱՎԻՆԵՕՆ

16 հոկտեմբեր :

Ամիս մը կար որ կուրախանայինք թէ աս տարի ապառ կեք հեղեղի վտանգէն . բայց աւա՜յ , շատ քիչ տեւեց մեր սրտին բերկրութիւնը . հեղեղին պատուհասը ծաղր բրաւ գնեց , որովհետեւ գեւ մէկ ամիս կայ եղբի իր տարեդարձին սոսկալի հանդէսը կատարելու : Ասան զի աս իրերջաբէթի օրը՝ այնքան բարձրացաւ Հռենոս գետը ի իսկի տակը եղած դէ տներէն , որ հետզհետէ տարածեցաւ բոլոր մեր շրջ ջակայ դաշտերը , կոխեց նաեւ զգոսանաց տեղերը և նաւահանգիստը , ու քաղաքին մինչև կենդանի հասաւ հեղեղը : Վանի մը փողոցներու մէջ խիստ շատ բարձրացաւ ջուրը , և երկու ոտնաչափ մնաց որ անցած տարւան հեղեղին հասնի : Բնակիչներէն շատերը մեծ վախի մէջ ընկան , ու ստիպուեցան տը ներուն վերի դատիկները հլալու . բայց իրիկան դէմ ջուրը սկսաւ քիչ քիչ քաշիլ :

ԶՄԻՌՆԻՒՆ

7 հոկտեմբեր :

Իզմիրու աղետալ կրակին օրը թէպէտ շատ մեծ քաջութիւններ ցուցուցին Ղաթրիական նաւերուն

մը բերան խօթեց . ու անկէց ետքը որքին մէջ մէկ գաւ ու պղտի աղայ մը մնացուց : Այս փորձը շատ անգամ ըսաւ Վենետիկին ու Միսիսիոսի Վաշանգաց ուրիշ կողմերը , մեծ բաշմութեան առջև , առանց վնաս մը կրելու :

Ասան Ղաթրիական հասակը 5 անգղիական ոտք 1) տասը բթաչափ ու կէս է : Թէպէտ շատ ուժով մարդ է , բայց իր մկանները (սկիւրները) իր բնական զօրութիւնը չեն ցուցունք . իր ուժը՝ ջիւղերուն և ոսկրեզէն կազմութեանը մէջ կը կայանայ : Դէմքն ալ քաջ մարդու գիմաց չի նմանիր , ու գրեթէ կանացի փափկութիւն մը ունի . բայց աչքերը կարգէ դուրս տեսք մը ունին . բիրտը շատ դուրս ցցուած են , ու շատ կօղնեն աջ զին ու ձախ զին խոտորեակի նայիլ առանց գլուխը դարձնելու : Իր աչքերը կրակի նման չեն փայլ

1) Այն անգղիական ոտքը 12 բթաչափ է , ու այս չափը կը սկսի բոլոր մասին ըզուսգէն ու մինչև ոտքի յօդուածը (օյնախը) կը հասնի :

զօրքերը և նաւաստիները , անանկ որ բոլոր քաղաքիս բնակիչները մեծ երախտագիտութիւն ունեցան անոնց . բայց հետեւեալ անցքը որն որ սկսնալու մարդիք կը պատմեն , ալ աւելի վեհանձնական գործ մը ըլլալով՝ և շատ քիչ պատահելով աշխարհքիս մէջ որ բարեբարութիւնը ու անշահախիտութիւնը մէկ տեղ չի ընկերանան , արժան կը համարենք ծանուցանել հասարակութեան :

Երբ որ կրակը տաճկաց թաղը մտած էր , ու բազմութիւն տներ մոխիր կը դարձունէր , տաճկի կնիկ մը՝ որ հազել թէ այս սոսկալի գաղանին ճանկերէն աղատելով կը փախչէր , յանկարծ միտքը կէնաց որ այն սոսկալի շիւթութեան մէջ իր մէկ հատիկ սիրելի տղեկը օրօրոցին մէջ մոռցեր է : Ետ կը դառնայ խեղճ մայրը , ու սաստիկ արցունք թափելով կը վազէ դէպի տունը որ աղատէ այն ուղորմելի երախայն . բայց կը տեսնայ որ անհնարին է ներս մտնալ , կրակը պատեր է իր տունը : Ինչ ատենը յետին յուսահատութեան մէջ ընկած , գլխուն մազերը կը փետէ , ու քսակ մը լեցուն ոսկի ցրցունելով՝ արտասուակց աչքերով կաղաչէ հոն գտնուողներուն որ ճարը գտնան , աղաւտն իր գաւաղը :

Նոյն վայրկեանին Ղաթրիացի նաւաստի մը անկէց անցնելով , կը տեսնայ կնկանը լացը ու աղաղակը , ու կը հարցունէ անոր թէ ի՞նչ պատճառաւ այնքան ցաւ կը ցուցունէ : Խեղճ կնիկը կը սկսի իշխարներով հասկըցունել որ իր մէկ հատիկ զաւակը օրօրոցը մընացեր է տանը մէջ , ու ողջ ողջ զոհ պիտի ըլլայ այն սոսկալի գաղանին :

Բարեսիրտ Ղաթրիացին այս բանը խմանալուն պէս , իսկոյն նետեց ինքզինքը նոյն տանը մէջ՝ որուն վերի դատիկները արդէն սկսած էին այրիլ , ու թանձր ծուխ մը պատած էր տունը գրեթէ ամ մեն կողմէն : Վերջապէս՝ մահուան դէմ համարձակ կրուելով , քանի մը վայրկեանի մէջ դարձաւ նաւաստին վրայի հանգերձները գլխովին խանձած ու աղան գիրքը , որն որ իսկոյն մօրը տըւաւ : Ողբը մնի մայրը չափէ՛ դուրս ուրախացաւ երբոր իր սիրելի որդեակը ողջ իր ձեռքը հասաւ : Ուստի մեծ ծապէս շնորհակալ ըլլալով Ղաթրիացիին մար

լիք , այլ ցուրտ է նայվածքը , ճերմակ , մեռած մարդու աչքերուն նման , թէ որ միշտ ու շուտ շուտ չի խաղային իր աննախադէմներուն մէջ , որպէս թէ ամ մեն բան՝ մէկէն տեսնելու համար : Ասան Ղաթրիական կարողութիւնը իր աչքերուն մէջն է . վայրկեանի գաղանները կը ճանշան զայն , ու կը վախնան անոր նայվածքէն . գիտես թէ մարմնական զօրութիւն մը ունին :

Ասան Ղաթրիական բարքը՝ քաղցր է , համեստ , համարձակ ու ընկերական : Իր կարծիքները անանց վրայ՝ որոնք գլխովին կը հակառակին ուրիշներուն կարծեացը , բաւական ապացոյց մըն են իր քաջասրտութեանը : Հետեւեալ խօսակցութիւնը՝ որ ըրաւ Ս . Լ . Ֆրայիմ Ուէզս անունով մարդուն հետ , 1836 ին կրբոր կը ճաշէր անոր տունը Նիւ Եօրք , լաւ կիմացունեն Ասան Ղաթրիական ունեցած կարծիքները :

« Իկեց , պատմել կրէս Ս . Ուէզս , իր Ղաթրիական շունչ կարգալը , ու կարգացած բաներէն ինչ հետեւութիւններ հանել : Բնաւ ինծի թէ վայրկեանի գաղաններուն ընկերութիւնը՝ միշտ բերկրութիւն կուտայ իրեն , ու ա

դասիրութեանը , շուտ մը հանեց քսակով ոսկին ու աղաչեց որ ընդունի զայն իբրեւ մէկ նշան մը իրեն երախտագիտութեանը : Բայց նաւաստին ամենեւին չուզեց ընդունիլ ու ըսաւ . « Ես իմ պարտաւորութիւնս միայն կատարեցի , բնաւ արժանի չեմ որ այս բանիս համար վարձք առնուի . » ու նոյն վայրկեանին վազելով հեռացաւ անկէց որ երթայ օգնէ իր ընկերներուն , որոնք կրակը մարելու կաշխատէին :

Այս վեհանձն ու մարդասէր նաւաստիին անունը՝ անձանթ կը մնար մինչև հիմայ , որովհետեւ ճշմարիտ բարերար մը ամենեւին չուզէր յայտնել իր բրած բարեբարութիւնը , անապարձութենէ ազատ մնալու համար . բայց անոր ցրցուցած մարդասիրութեանը վրայ զարմացողները հարձուիրձ ընելով Ղաթրիական նաւերուն հրամանատարներուն և մանաւանդ երբոր ծովապետ Պ . Պանտիէրային , հաղիւ կըցան իմանալ որ այն աղեղաբարոյ նաւաստին՝ Վրանչեսկօ Վենէկինի անունով մէկ մըն է , Վենէսկ ըսած Ֆրէկաթի առաջին կարգի նաւաստիներէն որ այն տղեկը աղատէր է , իր կեանքը վտանքի մէջ գնելով :

Այլանիկէն կը գրեն անցած հոկտեմբեր ամսու 23 ին :

« Այս շաբաթ Բողոքիս հրատարակելու օրը անգամ ժողովրդեացն զանազան սխալմաներու մէջ , ու յատկապէս աղօթք բրին խնդրելով Ղաթրիական , որ իր կէ իրենց ժողովուրդը սոսկալի պատուհասէն՝ այսինքն ծաղիկ հիւանդութենէն , ուսկից 20-30 հոգի կը մեռնի գրեթէ ամեն օր :

« Այս կիրակի 37 երախայ մեռաւ հրէից տղաքէն . ասոր վրայ սրտաւիրեց խախտմը որ միջ օր մը ծածուկ ծով բռնէն :

« Զարմանալին աս է որ՝ այս հիւանդութիւնը մինչև հիմայ մինակ հրէից մէջ կը գտնուէ , ու ամենեւին տարածեալ չէ ո՛չ տաճկաց մէջ և ո՛չ յունաց մէջ : Բազմութիւն տղայք ևս՝ որոնք պատուատեալ (աշ եղած) են , այս ախտովը սրտաւիր են . բայց անոնց հիւանդութիւնը այնքան վտանգաւոր չէ :

Նոյն օրէկուն մէջ անցուցած ժամանակը՝ իր կենաց ամենէն եկելի զարարձարի վայրկեանները կը համարի :

« Զարցուցի իրեն , թէ ի՞նչ կարծիք ունի գայլերուն վրայը : — Պատասխան տրուաւ . երբոր այդ բանը կը մտածեմ , շատ կամը չեմ մարդոց բարքը միտքս բերելով , ինչու որ անոնք ամենեւին եկելի մտացի ու հիշ են բոլոր կենդանիներուն մէջ , թէ որ զանոնք բռնելու կերպը գիտցուի . բայց մե՛ղք որ մարդիկ կը վախնան անոնց մօտենալու . . . : Զորկաստանցիք շներու տեղ կը գործածեն գայլերը . ու ես տեսայ մէկ գայլ մը՝ որ իր տիրոջը մահուանը կսկիծէն , անոր գերեզմանին վրայ գնաց կեցաւ մինչև որ ինք ալ մեռաւ : — Արեւմտի պիտի վախնայիր , ըսի իրեն , թէ որ սովորուկ գայլերու խումի մը մէջ գտնուէիր : — Բնաւ շատ աս մէկ վտանգաւոր բնակիչ : Թիւն մը կը լայ , որովհետեւ սաստիկ անօթեցած գայլը իր բնական վիճակին մէջ չի մնար , իր սովորական կարողութիւնները կը կորսնցունէ ու կը խնեմնայ : — Զարձուիրձ ըրի բոլորներուն (յարեմաններուն) վրայով : Երբոր գեմքը ծռեց ու ըսաւ : — Նոյնք տկար ու վախկոտ անասուններ են , որ միշտ մարդուն ետէի կողմէն

Վարդապետ սեղանաւորները (ստաւաֆները) ուրնց ամմենն ալ հրեայ են , շատ գեշ վաճառի մեջ են հիմակ . որովհետեւ մեծ գումարով խորանակազիրեր քաշած էին Լաբոպայ , բայց ան տեղի վաճառականները չընդունելով ասոնց թղթերը ետ խրկած էին , ծանուցանելով ըստ օրինաց (փրօգէսդ ընելով) որ ամմեն մարդ իր տալիքը անմիջապէս հատուցանէ . յիշեալ սեղանաւորներն ալ բաւական գումարագլուխ չունէին ու վաճարեն : Աւստի շատ մարդ անոնցմէ՝ որոնք մինչեւ հիմայ ունեւոր կարծեւած էին , պարտաւորեցան բանտը մտնալ . այս կերպիւ իրենց համարումը կորսնցուցնելէ ետեւ , քաղաքիս բոլոր հրեայ վաճառականներուն համարումը բնաջինջ ըրին :

Կիրակի երեկոյ քաղաքիս Թնդանօթները իմս
ցույնն լամուղան ամուռ վերջ ըլլալը . ու հետե
կալ օրը սկսուռ Վայրամի մեծահանդէս տօնը :

— Պաղղիայի պատերազմական շոգենաւը՝ Լշը-
նոն, անցած չորեքշաբթի իրիկուն Պէրուժ գնաց :

— Գաղլլիսիանն պատերազմի պուլիքը Պուկէնպիլ
անցած շաբթու Կոստանդնուպօլիս գնաց, որ հոն
պիտոյ կենայ Վիլէ նստուն տեղը :

Մալաթի նամակները և օրագրութիւնները՝ ելեկէ լուր մը չեն իտար : Դեռ նոյն նաւահանքի տան են Լ՛նգղիայի պատերազմական նաւերը , ու լոնց վըրայով արդէն տեղեկութիւնն՝ տըւած ենք : Ինտու և Վալթիւզգա կողմէ մեծ նաւերը պատըաստ են եղեր որ մեկնին անկէց , երբոր յաջողակ հով մը ըլլայ : Լ՛յս երկու նաւերուն մասնաւոր հրաման եկած է Լ՛նգղիայէն , ու անանկ կը կարծուի որ Սպանիայի կողմերը պիտի երթան սպասեն , որպէս զի պատրաստ կենան հոն Լ՛մերիդա անցնելու , Թէ որ հարկաւոր ըլլայ :

Ուրախ սիրտով կարողորանք, ինչպէս որ խօսք
աղբեր ենք, նշանակել աստանօր ՍՍՍՏԵՆՆԻՆ
ԿԻՆԿԻՆԻՆ, անգամ զրոյդ ս զգասէր անձանց
անունները: Թէպէտ և հիմըկուհիայ քիչ են. բայց
արժան կը համարենք ծանուցանել բարեւոյ հաստ.

վրան կը յորձըրկին . բայց ես չեմ վախնար անոնց յիսունին մէկէն դէմ դնելու, [Թէ որ ետեւ մէկ պատ մը գտնուելու ըլլայ նէ : — () ձեռու վրայ երբէք փորձ մը ըրի՞ր : — (Շատ կը սոսկամ զեռուններէն , պատասխան տըլաւ զեղներով : Իմ նախահայրս Բանկ-պորօնտ Ում , որմէն սորված եմ անասուններուն վրայ իշնել , սողունները կատէր միշտ , ու ինծի ալ սորվեցուց իր ունեցած ատելութիւնը : Տխտոսին քովը մէկ (Էրօքէնը կայ (Խաղեալ ' Նահանգներու մէջ Հնդկաստանի աղջ մըն է) Ը ') (Թաքուլահ անունով , որ միայն օճերուն կը թուլթիւնը հոգ կը տանի : Ըստ մարդը պօսներուն ' 1) մէջ կը խաղայ , բայց առիճններէն ու վագրերէն կը վախնայ : Ըմեն մարդ մէյմէկ բանի յաջողակութիւն ունի : — Իը հաստատեն , ըսի իրեն , որ դուն շատ ուտելիք կուտաս անասուններուն , ժողովուրդին առջևը խաղ մը նկացունելէդ առաջ , և Թէ անոնց հնազանդութեան

(1) Տեսակ մը մեծ օձի . տե՛ս, Հ. տեմարան Պիտանի Վի-
սնկաց. 1840, հտ. ք. Թիւ 21:

խոհութեանը , թէ ամմեն բան ընականաբար քիչ էին շատ կըլլայ . ամենն գործին սկիզբը տկար ու դժուար է : Մակայն յոյսերնիս հաստատ է մեր ազգին ուսումնասիրական նորաբացող զօլելի եւանդին վրայ . որով անշուշտ քիչ ատենին մէջը մեծ յառաջադիմութիւն կրնայ ցոյց տալու այս մեր ազգասիրական իշխերութիւնը . որուն համար ամմեն կերպ աշխատութիւննիս ու յարատեւութիւննիս նըւերած ենք :

Լս երկու օժանդակ միջոյններուն հետ՝ բարերոր
ու խոհեմ կառավարութիւնն ալ դնելով, որն որ
անհրաժեշտ է մէկ գործառնութեան մը հաստա-
տութեանը ու յառաջադիմութեանը համար, չենք
երկբայիչ որ՝ ժամանակով մեծամեծ ուսումնասի-
րական օգուտներ կրնայ բլլալ հայոց ողջին Վիս-
նաց Րնկերութենէն : Արուն միակ նպատակը, կըր-
կին կրտսեր, ուրիշ բան չէ, բայց միայն մեր ազ-
դին ուսումնական յառաջադիմութիւնը : Հիմըկու
հիմայ միայն խզմիրու հայոց դպրատուններուն ալ
սէլի պայծառութեանը համար հոգ տանելու ենք .
այց հետևաբար Րնկերութեան դրամագլուխը շատ
նալով, դուրսի քաղցընները գտնըւած մեր ազգին
ուսակորուցեանը համար ալ հարկաւոր խնամքը
նարմելու է ըստ հարաւորութեանն :

Սիւնեաց Քնկերութեան կառավարութիւնը , (որ
(Թրքատու մեծապատիւ ու ազգասէր պարսներուն
պաշտպանութեամբը հաստատուեցաւ ,) կը խոստա-
նայ՝ Քնկերութեանը եկամուտին ու ծախքին հաշի-
ւը ամեն տարի Բըշալըյս Բարատեանին միջոցով
հրատարակել ու յայտնի ընել մի ըստ միով ըս-
տովոր հասարակութեանը : Հիշեալ Քնկերութեանը
անդամ գլխելու ամեն մէկ ըսովնր 50 զուռուշ-
է , կանխիկ հատուցանելի , ինչպէս որ արդէն ծա-
նուցիւ ենք :

Թրեա :		
Պետրոս աղայ Լուսուֆեանց . .	15	բամին
Լևրասհամ աղայ Էպրօեանց . .	8	”
Գրիգոր աղայ Բքեւեան . . .	4	”
Վիեննա :		
Յակոբ աղայ Սարգսեան . .	4	”
	31	

դաշտանի պատճառը՝ իրենց ստամոքսին լեցուն ըլլալն է : — Լսյալ է . անոնք օրը անգամ մը միայն կուտան , ու ան ալ ժողովուրդին առջևը երևնալէն հարը : Կս միշտ չափաւոր ուտելիք կուտայ , իրենց ախորժելի կերակուրներէն , վասն զի էփիլի փափկասուն են քան թէ շատակեր : Կըրոր յանցանք մը ընեն , իրենց ուտելիքը կը քիչցնեն . ան ժամանակը պէտք է որ մէկ նիհայ մտի կտորով վը գոհ ըլլան . բայց սիրտս չի դիմանար , ու շատ կը ցաւի երբոր կը պարտաւորիմ պատժել զանոնք : — արցուցի նաև , ե է առնձնները ու վագրերը իրենց պղտիկութենէն ի վեր կը կրնան : Այ , պատասխան տրուաւ , շատ բազումաւ կը համարէի զիս թէ որ պղտիկութիւն թմաւ ըլլայի զանոնք . բայց ես աղէկ երեւոյժ ունեցող սնասունները կը բռնեմ ուր որ գտնամ , առանց նայելու սնոնց տարիքը . այս կերպով իմ սնասուններու թիւը լատացոյցի : Իմ ամենէն գեղեցիկ վագրս Սիւրէյի կենդանարանական պարտեզներէն եկաւ , ու առջի տեսնուուս վարժեցի զանի :

“Լըրկար ժամանակ սյուսէս խօսեցայ հետը, որ վայրենի գաղաններուն բնութեանը վրայով ունեցած գա-

Հարի զոմարը	31	բամին
Կոստանդնուպօլիս :		
Լճնուական տունը Տատեանց	15	”
Պաղտատար աղայ Գասպարեան	5	”
Ղազար աղայ Կիւլիմեան	5	”
Նիկողոս աղայ Հովեանց	1	”
Գէորգ աղայ Բէշարմաճեան	1	”
Սահակ աղայ Բէշարմաճեան	1	”
Պաղտատ :		
Խաչիկ աղայ Մկրտիչեան	1	”
Մատրաս :		
Նիկողոս աղայ Բարեամբեղեանց	1	”
Պոմբա :		
Լճայ Գրիգոր Մարկոս Յովսէփեան	1	”
Իզմիր :		
Գերապատիւ Մատթէոս արք Լալիս		
Կոստ Զմիւռնոյ	1	”
Տէր Գալուստ քահանայ	1	”
Տէր Գասպար	1	”
Դաւիթ աղայ Սաւալանեան	5	”
Լստուածատուր աղայ Լսորեանց	1	”
Ստեփան աղայ Լքիղեանց ե. որդիք	3	”
Յովսէփ աղայ Լուսուֆեանց	2	”
Լճայ Լնտոն Լ. Սաւալանեան	2	”
Ստեփան աղայ Պալտասնոլ	1	”
Մարգար աղայ Լքիղեանց	1	”
Ստեփան աղայ Գալֆայոլ	1	”
Կարապետ աղայ Տիլպէրեան	1	”
Հայրապետ աղայ Շահումեան	1	”
Ստեփան աղայ Պապօեան	1	”
Ստեփան աղայ Մէրկերեան	1	”
Գրիգոր աղայ Կոստանդեան	1	”
Յովհաննէս աղայ Լուպարեան	1	”
Ղուկաս աղայ Թարգմանեան	1	”
Յակոբ աղայ մահտեսի Լապեան	1	”
Թապալոր աղայ Սըվալլեան	1	”
Յակոբ աղայ Խարայէլեան	1	”
Կիրակոս աղայ Լքիղեան	1	”
Կարապետ աղայ Յ. Տէմեան	1	”
Որդիք Գասպար Պալաղարեան	4	”
Ռուբէն Լնդրեաս փափաղեան	1	”

շափարներս գլխովին այլայլեց : Աս արտառոց մարդը ա-
նանկ կը կր(է)ր վայրի կենդանիները, որ ընաւ դէմ չէին
կենար անոր . մանաւանդ սեգեղ խրը՝ որն որ կենդանեաց
մէջ ամենէն անճոռնի ու թանճամիտ կը համարէր :
Վերջապէս բաժնուեցայ Վան Ամբլրկէն , շատ մեծ
համարում ունենալով անոր վրայ :

Լյու խօսակցութիւնէն ըստական կիմոնցւի թէ ի՛նչպէս քաջասիրտ մարդ էր Սոն Լի՛ւլը իկ : Բայց միայն ապա- գայն կրնայ որոշել թէ արդեօք այն գիտութիւնը՝ որու հիմնադիր եղաւ նա , երկարատեւ պիտի ըլլայ մի թէ ո՛չ , և թէ աշխարհքիս պիտիտ իրենք լի քաջերուն կարգը սեպակ պէտք է մի լի՛ Սոն Լի՛ւլը իկ , և երբիւզէսի նման . կամ թէ հնարաբէտ ոգիներուն կարող , ինչպէս էր Պաքվիկ :

Ուարդմաննաց՝ ի գաղ. լեզուէ
Կարապետ Ս. Յ. Տէտեանն
յաշակերտաց Վարժարանիս :

Բիւնքըլ անունով հռչակաւոր հնախոյը՝ արտառոյ բնութեան տէր մարդ մը ըլլալով, հետագայ կերպով կը բաժանէր գիտութիւնները, ծանոցանելու համար թէ ո՞ր գիտութիւնը պատիւ կամ ապրուստ կուտայ մարդու, և ո՞րը ֆիաս:

Թ. Կարգ. Իրաւաբանութիւն, բժշկականութիւն, աստուածաբանութիւն. այս գիտութիւնները պատիւ և ապրուստ կուտան մարդուն:

Թ. Հոգեբանութիւն և տրամաբանութիւն. առնք ո՛չ պատիւ կուտան և ո՛չ հաց:

Թ. Վերթողութիւն մաթէմատիկա. միայն պատիւ կուտան գիտցողին, բայց անոր ապրուստը չեն ծարեր:

Թ. Փաստաբանութիւն, տնտեսական կառավարութիւն. սա գիտութիւններն ալ միայն հաց կուտան մարդու և ո՛չ ֆիաս:

Հաշիւ եղած է որ աշխարհիս մէջ վեց հարիւր հազարի չափ խուլ և համր կը գտնուին. որոնցմէ մինակ Վաղդիայի մէջ գրեթէ 25 հազար հոգի կան: Բայց վարժարանները՝ որ սա դժբաղդներուն համար հաստատուած է բարեկարգ երկիրներուն մէջ, ընդ ամենը մինչև հարիւր երսունի կը հասնին: Վաղդիայի մէջ միայն 30 վարժարան կայ, որոնց ամեն մէկուն մէջ եղած աշակերտներուն թիւը հազիւ թէ հազարի չափ կը հասնի:

Լ. Նքան աղէկ բարեկարգութիւններով առաջ կերթան սա վարժարանները, որ հոն գտնուող խեղճ աշակերտները՝ բնութեան պատկերներն իրենց կը թուծեմբ կը լեցունեն, ու մեծ միտքաւորութիւն կը վայելեն:

Վիկարիո. բանասիրտ. օրագ. Կիւնու:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

ԱՆԳՂԻՒՆ

Լիւրժիու, 10 Հոկտեմբեր:

Բամպակ: Բա շաբաթ առջի բերանը սա սպրանքը շատ ուղիւնցաւ ու գինէրն ալ բարձրանալով վրայ էին Կիւնուի Վահանգայ հետ պատերազմի երկբայութեանը համար: Բայց ետքը Վահանգայ ըստ ված շոգեմալը Բմբիկայէն հասնելով, (որն որ եղանակին գէշութեան պատճառովը միայն ուշացեր էր,) գնոյ առնողները ետ քաշվեցան. որովհետեւ յիշեալ շոգեմալով եկած գիրերը պատերազմի վախ չեն իտար, ու ըստ հասարակ կարծեաց կը յուսացէին թէ՛ բարեկամօրէն պիտի աւարտի Բնդիայի ու Կիւնուի Վահանգայ մէջ եղած խուլութիւնը: Եւ յսու ամենայնիւ Բմբիկայի բամպակայ գիւնները հաստատ մնային:

Լ. շաբաթ ամեն տեսակ բամպակներէն 26,950 պալեա ծախվեցաւ, ու 10,864 պալեա միայն դուրս երեւնէիկաւ:

Լ. Նուա, 10 Հոկտեմբեր:

Բամպակ: Թեպէտեւ գինէրը հաստատ են, սակայն քիչ ծախք եղաւ սա շաբաթ. 840 պալեա Կիւնուի բամպակ հանեցին աճուրդը (մեղաթը) բայց չի ծախվեցաւ. միայն 130 պալեա Կիւնուի 7 3 ծախվեցաւ: Կիւնուի ծախքեր ալ եղան,

Կիւնուի սպրանքի՝ 3 3/4 - 4 3/4 փէնս, ու 100 պալեա Կիւնուի 4 1/2 - 4 3/4 ըստ տեսակին:

Պրինճ: Պրինճի սպրանքը շատ կուղիւ ու գինէրն ալ կէս շէլին բարձրցաւ հետեւեթուրէթուրէթ: Դիւնուի 11 1/2 շէլին ծախվեցաւ: Կիւնուի 3699 ջուլալ պրինճ հանեցին, բայց չի ծախվեցաւ. ետքը զաշնադրութիւնով 11 շէլին ծախվեցաւ. սակայն սպրանքին տեսակը միջակ էր:

Խաչվէ: Լնդիական երկիրներուն սպրանքը թուլ է, ու ծախող շատ կայ. բայց խիստ քիչ գործառնութիւններ, եղան սա շաբաթ: Կիւնուի սպրանքը շատ հակառակ կուղիւ ու քանի մը մաս ծախվեցաւ 65 - 68 1/2 շէլին ըստ տեսակին:

ԳԼԳՂԻՒՆ

Կարսիւ, 18 Հոկտեմբեր:

Բամպակ: Թուլ է ու գնոյ առնող քիչ կայ. միայն լաւ տեսակները քիչ մը կուղիւն. նմանապէս մեծ անշարժութեան մէջ են նաեւ Կիւնուի բամպակները. որոնցմէ 20,000 պալեա ունին հիմայ քաղաքիս մէջ: Իզմիրու բամպակներուն նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ, միշտ թուլ են:

Կետաք: Թեպէտեւ առջի բերանը քիչ մը ուղիւնցաւ, բայց կիւնի թէ կրկին գնոյ առնողները ետ քաշվեցան. սա օրվան արժողութիւնը՝ Պրուսայի երկան խալան՝ 17 1/2 ֆունտ է կէս քիլոկրամ մը. կարճ խալան՝ 17 3/4. Կիւնուի 19 1/2. Կիւնուի լանկիկներ՝ 13 1/2 - 14 3/4. Պարսկաստաններ՝ 12 - 15 1/2 ըստ տեսակին:

Գործառնութիւնը վերաբերեալ ձէթ: Թուլ է. որովհետեւ գործառնութիւններ չեն բաներ այնքան. պատրաստ եղած ձէթին գինը 140 1/2 ֆունտը իջաւ էթթիթիթի: Կիւնուի ու գեկտեմբեր ամսվան մէջը աւանդելու տարանք՝ 134 1/2 ծախվեցաւ:

Սպան: Կիւնուի անշարժութեան մէջ է. սպրանք ունեցողները կարտուրան ծախելու, բայց գնոյ առնող չեն գտներ. սրովհետեւ ամեն տեսակ ձէթերուն գինէրը իջնալով կը յուսացվի թէ, սպանին գինէրն ալ կիջնան: Եւ շաբաթ միայն 400 սունտուկ թխարագոյն սպրանք ծախվեցաւ 47 1/2 - 50 1/2 ֆունտ, յիսուն քիլոկրամը՝ քաղաքին մէջը. նմանապէս 100 սունտուկ ձիւնակ սպան ծախվեցաւ 57 - 57 1/2 ֆունտ:

Զորեն: Կուղիւ, ու շատ գործառնութիւններ եղան սա շաբաթ համբարանոյին մէջը. ու գինէրն ալ օրէ օր կը բարձրանայ: Լնդիայի հետ առուտուր ընող վաճառականները շատ ցորեն ծախու առին սպրանք չի հասած: Կանուրի ցորենը՝ 27 1/2 ֆունտի ծախվեցաւ 160 լիթրան. Կիւնուի կալիւրը՝ 27. կարծրը՝ 26 1/2. Կիւնուի կարծրը՝ 29 ֆունտ:

ԱՄԵՐԻԳԱ

Նիւ Եորքի օրագրութիւնէն սեպտեմբերի 16, հետեւեալ լուրը առինք:

Նիւ Եորքի մէջ սա օրերս եղած առուտուրներէն էվելի աղէկ առուտուր բնաւ եղած չէր: Թեպէտեւ բամպակին գինը ցած է, և կը ցաւինք ըսելու որ սա խիստ հարկաւոր եղած բերքին ծախու առնողները հաւանականաբար շատ վնաս քաշելու

են, ու նաեւն ալ հիմայ շատ եկամուտ չեն բերեր, բայց այսու ամենայնիւ քաղաքին ընդհանուր վաճառքները շատ աղէկ վիճակի մէջ են: Երեւելեան կողմէն եկած պտուղները այնչափ առատ են որ բնաւ այսպէս եղած չէր առաջ, ու շուտ կը ծախվին շատ աղէկ գինով: Բամպակեղէն կամ բրդեղէն, երկաթեղէն ու ապակեղէն վաճառքները անանկ լեցուն գինով կը ծախվին որ առնողն ալ ու ծախողն ալ շատ աղէկ կը շահին: Պարտականքները լաւ կերպով կը հատուցանեն անցած տարվոյն մնացած իրենց պարտքերը. և նոր առած վաճառքներուն մեծ մասն ալ հատուցանելու պատրաստ գրամ կայ:

Օ. Միւնիս, 7 Նոյեմբեր:

Լ. յս անգամ քաղաքիս առուտուրին վստայօք գրեթէ նոր բան չունինք գրելու, որովհետեւ մեր վերջին թիւէն ետքը նշանակելու արժանի փոփոխութիւն մը չեղաւ. միայն 150 ջուլալ չափ ձէթի ծախվեցաւ 30 1/2 զուռուշի օխան. որուն արժողութեանը հինգ մասը ըստակ ու վեցերորդ մասը տախտակ և երկաթ տրվեցաւ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Պ. Օ. Զարթիս Լամպիս, Նախկին ուսուցիչ, Եւրոպէս լեզուի սուրբ Կ. Երզնկայի վարժարանին, բանասիրական տեսութիւնը տպել կուտայ ամիսը անգամ մը յունարէն հասարակ լեզուաւ, բայց ընտրելով զգուշաւ, որով մէջ զանազան հարկաւոր գիտելիքներ կան: Կետի կը յուսանք անշուշտ որ յոյն լեզուի տեսականութիւն ունեցող հայազգի ուսումնականները կը հաճին յիշեալ աշխատասիրութեանը ստորագրելու, ուսկից շատ մեծ օգուտներ կրնան քաշել:

Հարեկան ստորագրութեան գինը՝ Իզմիրու համար 30 զուռուշ է, Եւրոպ. քաղաքներունը՝ 40:

ԱՐՇԱՆՈՅՈՒ ՄԱՐԿԱՆՈՒՄ. Եւ (Բ) քաղաքը շաբաթը անգամ մը կը արգվի:

Հարեկան ստորագրութեան գինը՝ 120 զուռուշ է. կանխիկ. ու որ ուղէ կրնայ ստորագրվի:

Իզմիր՝ օրագրութեան սպրանք:

Պրինճ՝ 1 1/2 քիլո խանը Իզմիրի Կապուսեան Կաթիկ աղային գրաստանը:

Պրուսա՝ Բ. Կապուսեան Կաթիկեան Կաթիկ աղային մաղաղան:

Եւրոպայի Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Հոգալէ (Կաթիկ) մեծապատիւ. Կաթիկեան մաղաղան:

Կիւնուի Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան գրաստանը:

Եւրոպայ՝ Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Եւրոպայ՝ Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Եւրոպայ՝ Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան:

Կաթիկեան Կաթիկեան Կաթիկեան մաղաղան: